

KORUPCIJOS PREVENCIJOS PASVALIO PASPC PROGRAMA 2023-2025

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Programos misija – šalinti prielaidas Privalomojo sveikatos draudimo fondo lėšų neteisėtam, nepagrįstam panaudojimui bei korupcijai Pasvalio PASPC atsirasti ir plisti, kontroliuoti ir siekti, kad visos lėšos, skiriamos sveikatos apsaugai, būtų panaudojamos kokybiškoms sveikatos priežiūros paslaugoms, pacientų teisėms ir laisvėms užtikrinti.

2. Korupcijos prevencijos programa parengta vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu 2002m. gegužės 28d. Nr. IX-904 Nauja redakcija nuo 2022m. sausio 1d., Lietuvos Respublikos viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymu (1997 m. liepos 2 d. Nr. VIII-371, Suvestinė redakcija nuo 2020-07-11); 2022–2033 metų nacionalinė darbotvarkė korupcijos prevencijos klausimais (patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2022 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. XIV-1178); Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo ir jo atlikimo tvarkos rekomendacijomis (patvirtintos Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2021 m. lapkričio 30 d. įsakymu Nr. 2-246); LR Sveikatos apsaugos ministro 2020 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. V-2521 „Dėl šakinės korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje 2020 – 2022 m. programos patvirtinimo“. (Suvestinė redakcija 2022m. sausio 15d.)

3. **Korupcija** – valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens tiesioginis ar netiesioginis siekimas, reikalavimas arba priėmimas turinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) sau ar kitam asmeniui už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal einamas pareigas, taip pat valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veiksmai arba neveikimas siekiant, reikalaujant turinės ar kitokios asmeninės naudos sau arba kitam asmeniui ar šią naudą priimant, taip pat tiesioginis ar netiesioginis siūlymas ar suteikimas valstybės tarnautojui, jam prilygintam asmeniui turinės ar kitokios asmeninės naudos (dovanos, paslaugos, pažado, privilegijos) už atlikimą arba neatlikimą veiksmų pagal valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens einamas pareigas, taip pat tarpininkavimas darant šioje dalyje nurodytas veikas (Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos įstatymas, Žin., 2000, Nr. 41-1162).

4. **Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos** – kyšininkavimas, tarpininkavimas, papirkimas, kitos nusikalstamos veikos, jeigu jos padarytos viešojo administravimo sektoriuje arba teikiant viešąsias paslaugas siekiant sau ar kitiems asmenims naudos: piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi arba įgaliojimų viršijimas, piktnaudžiavimas oficialiais įgaliojimais, dokumentų ar matavimo priemonių suklastojimas, sukčiavimas, turto pasisavinimas ar iššvaistymas, tarnybos paslapties atskleidimas, komercinės paslapties atskleidimas, neteisingų duomenų apie pajamas, pelną ar turtą pateikimas, nusikalstamu būdu įgytų pinigų ar turto legalizavimas, kišimasis į valstybės tarnautojo ar viešojo administravimo funkcijas atliekančio asmens veiklą ar kitos nusikalstamos veikos, kai tokių veikų padarymu siekiama ar reikalaujama kyšio, papirkimo arba nuslėpti ar užmaskuoti kyšininkavimą ar papirkimą (Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymas, Žin., 2002, Nr. 57-2297, Žin., 2012, Nr. 122-6109).

5. Bendrieji tikslai:

5.1. Korupcijos prevencijos Pasvalio PASPC programos tikslas – kryptingos korupcijos prevencijos politikos vykdymas, skaidresnės, veiksmingesnės ir viešesnės įstaigos ir darbuotojų veiklos užtikrinimas.

5.2. Korupcijos prielaidų išaiškinimas ir šalinimas, nes programa pagrįsta korupcijos prevencijos principais, bendradarbiavimu su visuomene, jos švietimu ir parama bei teisės pažeidimų tyrimu.

5.3. Veiksmingos korupcijos prevencijos Pasvalio PASPC siekimas, vykdant prevencijos priemones, ir bendros antikorporacinės kultūros ugdymas įstaigoje.

5.4. Neišvengiamos atsakomybės už neteisėtus veiksmus principo įgyvendinimas.

5.5. Programoje numatytas priemonės sieti su socialinių problemų sprendimu ir visuomenės apsauga nuo esamų ir atsirandančių korupcijos prielaidų sveikatos apsaugos srityje. Visokeriopa ginti visuotinai pripažįstamas žmogaus, kaip paciento, teises ir laisves, sveikatos sistemos darbuotojų teises bei laisves ir nepažeisti nekaltumo prezumpcijos.

II. KORUPCIJOS SVEIKATOS SISTEMOJE PRIELAUDŲ ANALIZĖ

6. Bendrosios korupcijos prielaidos įstaigoje:

6.1. **socialinės** (nepakankamas sveikatos sistemos darbuotojų atlyginimas ir pan.);

6.2. **teisinės** (teisės aktų netobulumas, dažnas jų keitimas bei kolizijos; kokybės sistemų ir reglamentų stoka; nepakankama atsakomybė už padarytus pažeidimus; kontrolės sistemų, teisinių procedūrų ir priemonių, pareigūnų skyrimo ir atleidimo bei nušalinimo procedūrų netobulumas bei profesinių elgesio kodeksų valstybės tarnyboje nebuvimas ir pan.);

6.3. **institucinės** (motyvacinės karjeros sistemos nebuvimas, neišplėtotas vidaus ir išorės auditas; nepakankamai skaidrus sprendimų priėmimo procesas, nesivadovaujama asmeninės atsakomybės principais; trūksta viešumo; prielaidos atsirasti korupcijai, skiriant sveikatos priežiūros įstaigų vadovais nepakankamai patikrintus asmenis);

6.4. **struktūrinės** (sveikatos sistemos struktūros sudėtingumas ir trūkumai; nepakankamos veiklos apskaitos ir kontrolės sistemos; nepakankamas aprūpinimo informacinėmis technologijomis lygis ir pan.);

6.5. **visuomenės pilietiškumo stokos** (visuomenės požiūrio į korupciją neapibrėžtumai ir prieštaravimai; nesipriešinimas korumpuotiems valstybės tarnautojams bei sveikatos sistemos darbuotojams; piliečių pasyvumas antikorupcinei veiklai);

6.6. **išorinių veiksnių**: (politinių struktūrų ir interesų grupių įtaka; tinkamų sąlygų atskirų (viešosios ir privačios įstaigos) sveikatos sistemos subjektų sąžiningai konkurencijai nesudarymas; pacientų pasyvumas antikorupcinei veiklai).

7. **Specifinės prielaidos sveikatos sistemoje** (veikla, susijusi su licencijų, leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu, sveikatos priežiūros įstaigų veiklos apribojimas ar nutraukimas; administracinių teisės pažeidimų nustatymas, protokolų surašymas, baudų skyrimas; medicininės paskirties aparatūros ir vaistų ir kt. viešieji pirkimai ir užsakymai, centralizuoti pirkimai; nepakankama informacija sveikatos priežiūros įstaigoje apie teikiamas nemokamas ir mokamas sveikatos priežiūros paslaugas, apie pacientų teises ir galimybes ir t.t.).

III. GALIMOS KORUPCIJOS SVEIKATOS SISTEMOJE PASEKMĖS

8. Nevykdant veiksmingos ir kryptingos korupcijos prevencijos politikos, korupcijos reiškiniai gali pažeisti visuomeninius santykius sveikatos sistemoje, dėl ko gali:

8.1. sumažėti įstaigos sveikatos priežiūros sistemos veiksmingumas, pablogėti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybė;

8.2. atsirasti socialinė įtampa, kuri mažina pacientų pasitikėjimą įstaiga;

8.3. pablogėti viešojo administravimo kokybė ir užsimegzti farmacijos bei kitų įmonių, prekiaujančių medicinos prekėmis ir prietaisais, ryšiai su korumpuotais valstybės tarnautojais ir sveikatos sistemos darbuotojais, politikais.

9. Atsižvelgiant į šias pasekmes ir aiškiai suvokiant korupcijos pasireiškimo galimybes, galima numatyti veiksmingas korupcijos prevencijos programos poveikio priemones.

IV. APLINKOS ANALIZĖ

10. Pasvalio PASPC vykdomos funkcijos yra priskiriamos prie veiklos sričių, kuriose galimas korupcijos pasireiškimas.

11. Galima išskirti įstaigos veiklos sritis ir funkcijas, kurias vykdant egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė:

11.1. viešieji pirkimai ir užsakymai;

11.2. administracinių teisės pažeidimų nustatymas, protokolų surašymas, baudų skyrimas;

11.3. personalinės atsakomybės ir standartinių procedūrų stoka teikiant sveikatos priežiūros paslaugas;

11.4. viešųjų sveikatos priežiūros paslaugų (ambulatorinės ir stacionarinės) bei duomenų ir ataskaitų apie suteiktas paslaugas teikimas.

V. KORUPCIJOS PREVENCIJA

13. Korupcijos prevencija sveikatos sistemoje – galimos korupcijos priežasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas, įgyvendinant korupcijos prevencijos programos vykdymo priemonių planą, taip pat poveikis sveikatos sistemos darbuotojams, siekiant atgrasinti nuo galimos korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos.

Privalomojo sveikatos draudimo fondo (toliau – PSDF) lėšų neteisėto, nepagrįsto gavimo ir panaudojimo prevencija sveikatos sistemoje – galimų PSDF lėšų neteisėto, nepagrįsto panaudojimo priežasčių, sąlygų atskleidimas ir šalinimas, įgyvendinant prevencijos programos vykdymo priemonių planą, taip pat poveikis sveikatos sistemos darbuotojams, siekiant atgrasinti nuo galimo nepagrįsto PSDF lėšų gavimo.

14. Svarbiausi bendrieji korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje programos uždaviniai:

14.1. vykdant Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymą (Žin., 2002, Nr. 57-2297), rengti bei tvirtinti korupcijos prevencijos (kovos su korupcija) įstaigoje programas;

14.2. nustatyti ir šalinti korupcijos prielaidas:

14.2.1. vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, nustatyti korupcijos pasireiškimo tikimybę įstaigoje;

14.2.2. nustatčius korupcijos prielaidas, imtis priemonių joms pašalinti;

14.2.3. kasmet analizuoti iš fizinių ir juridinių asmenų gaunamus skundus (prašymus, pareiškimus ir kt.) ir parengti pasiūlymus dėl sveikatos priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų (Sveikatos apsaugos ministerijos ir jai pavaldžių įstaigų) tobulinimo;

14.3. teikti informaciją valstybės tarnautojų ir juridinių asmenų registrams apie valstybės tarnautojus, kurie patraukti administracinėn ar drausminėn atsakomybėn už sunkius tarnybinius nusižengimus, susijusius su Viešųjų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatymo reikalavimų pažeidimu, padarytus siekiant gauti neteisėtų pajamų ar privilegijų sau ar kitiems asmenims;

14.4. rinkti informaciją apie išaiškintus korupcijos atvejus Pasvalio PASPC. Analizuoti ir, jeigu reikia, suderinus su sveikatos apsaugos ministru, pavišinti kitiems sveikatos sistemos darbuotojams ir žiniasklaidoje teisės aktų nustatyta tvarka;

14.5. teikti pasiūlymus sveikatos apsaugos ministru, Sveikatos apsaugos ministerijai pavaldžioms įstaigoms, valstybės ir savivaldybių pavaldumo bei privačioms įstaigoms, sudariusioms sveikatos priežiūros paslaugų teikimo draudžiamiesiems privalomuoju sveikatos draudimu sutartis, dėl korupcijos prevencijos ir kontrolės įstaigos veiklos srityje. Teikti informaciją apie įtariamus korupcijos atvejus;

14.6. skatinti glaudesnę ir aktyvesnę sveikatos sistemos institucijų bendradarbiavimą su visuomene, ugdant visuomenės narių pilietinę sąmonę ir nepakantumą negerovėms;

15. **Specifiniai korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje uždaviniai:**

15.1. sukurti skaidrią ir prieinamą sveikatos priežiūros sistemą;

15.2. užtikrinti asmens sveikatos priežiūros paslaugų teikimo draudžiamiesiems privalomuoju sveikatos draudimu skaidrumą;

15.3. užtikrinti teikiamų sveikatos priežiūros paslaugų kokybę;

15.4. tobulinti paslaugų apmokėjimo ir kainų skaičiavimo metodiką;

15.5. užtikrinti sveikatos priežiūros paslaugų teikimo ir ekonominio veiksmingumo kontrolę;

15.6. tobulinti sveikatos draudimo sistemas;

15.7. siekti, kad ateityje medicinos pagalbos priemonės ir vaistai būtų perkami centralizuotai už Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžeto lėšas;

15.13. užtikrinti licencijuojamos veiklos sąlygų laikymąsi;

15.14. tobulinti įstaigos informacijos sistemą;

15.15. sukurti visiems prieinamą informacijos apie mokamas ir nemokamas sveikatos priežiūros paslaugas sistemą;

15.16. užtikrinti korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje priemonių taikymą ir tinkamą šios programos priemonių įgyvendinimo administravimą bei kontrolę.

VI. VISUOMENĖS ĮTRAUKIMAS Į KORUPCIJOS PREVENCIJOS SVEIKATOS SISTEMOJE PROGRAMOS ĮGYVENDINIMĄ

16. Norint į Korupcijos prevencijos sveikatos sistemoje programą įtraukti visuomenę, reikia:

16.1. skatinti glaudesnę ir aktyvesnę įstaigos bendradarbiavimą su visuomene, ugdant visuomenės narių pilietinę sąmonę ir nepakantumą negerovėms, kad darbuotojai neturėtų galimybių atstovauti tik kokios nors interesų grupės interesams;

16.2. informuoti visuomenę apie sveikatos sistemoje vykdomą korupcijos prevencijos programą per žiniasklaidą, įstaigos interneto svetainėje.

16.3. skatinti sveikatos sistemos darbuotojus bei kitus šalies gyventojus pranešti apie korupcinius teisės pažeidimus (ar mėginimus juos daryti) teikiant sveikatos priežiūros paslaugas. Sudaryti sąlygas telefonu, internetu, anonimiškai pranešti apie korupcinius teisės pažeidimus (ar mėginimą juos daryti). Analizuoti surinktą informaciją iš gyventojų ir teikti pasiūlymus dėl galiojančių teisės aktų tobulinimo, keitimo. Informuoti sveikatos apsaugos ministrą, Specialiųjų tyrimų tarnybą, sveikatos priežiūros įstaigų vadovus apie galimas korupcinio pobūdžio nusikalstamas veikas;

16.4. visuomenės anketinės apklausos arba kitais būdais reguliariai vertinti Korupcijos prevencijos programos veiksmingumą.

VII. KORUPCINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ TYRIMAS

17. Siekiant veiksmingo korupcinių teisės pažeidimų tyrimo, būtina:

17.1. sudaryti sąlygas Sveikatos apsaugos ministerijos, jai pavaldžių įstaigų bei kitų sveikatos sistemos įstaigų valstybės tarnautojams ir darbuotojams, kitiems visuomenės piliečiams anonimiškai pranešti įstaigos vadovybei savo įtarimus dėl galimos institucijos personalo korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos;

17.2. reguliariai tirti skundus, pareiškimus dėl galimų korupcijos atvejų bei vertinti pasiūlymus dėl korupcijos prevencijos. Išsamiai ir objektyviai analizuoti pagrįstus įtarimus dėl įstaigos darbuotojų korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos ir atlikti savo kompetencijos tyrimus;

17.3. išaiškinti ar pasitvirtinti informacijai apie korupcijos faktą bei esant įtarimui dėl galimos korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos, nustatyta tvarka informuoti įstaigos vadovą ir apie tai pranešti Specialiųjų tyrimų tarnybai;

17.4. nuolat bendradarbiauti su korupcinius nusikaltimus tiriančia valstybės institucija – Specialiųjų tyrimų tarnyba.

VIII. KORUPCIJOS PREVENCIJOS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, STEBĖSENA, ATSKAITOMYBĖ

18. Korupcijos prevencijos programos sveikatos sistemoje uždaviniams įgyvendinti sudaromas programos priemonių vykdymo planas, kuris nustato uždavinius, tikslus, priemones, jų vykdymo terminus bei vykdytojus.

19. Įstaiga vykdo programos įgyvendinimo priemonių plane nustatytų priemonių stebėseną ir vertinimą bei teikia pasiūlymus dėl programos įgyvendinimo priemonių koregavimo ar pakeitimo efektyvesnėmis.

IX. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

20. Korupcinė situacija vertinama ir korupcijos prevencijos programos nuostatos bei jos vykdymo priemonių planas peržiūrimi kas dveji metai.

21. Korupcijos prevencijos programa, jei reikia, gali būti papildoma ir dažniau.
